

यूपीआय व्यवहारांवर नवा नियम; ग्राहकांकडून अतिरिक्त शुल्क घेता येणार नाही

नवी दिल्ली, दि. १९ (वृत्तसंस्था) : डिजिटल व्यवहारांसाठी देशभरात मोठ्या प्रमाणावर वापरल्या जाणाऱ्या यूपीआय व्यवस्थेत १५ ऑक्टोबर २०२६पासून बदल होणार आहेत. दोन हजार रुपयांपेक्षा अधिक रकमेच्या निवडक व्यक्ती-ते-व्यापारी व्यवहारांवर ०.४ टक्के मर्चंट डिस्काउंट रेट (एमडीआर) लागू करण्यात येणार आहे. मात्र, या शुल्काचा भार ग्राहकांवर टाकता येणार नाही. संबंधित व्यापाऱ्यालाच एमडीआर भरवावा लागणार असल्याचे अधिकृत माहितीत स्पष्ट करण्यात आले आहे. त्यामुळे यूपीआयद्वारे खरेदी करताना ग्राहकाकडून बिलाच्या रकमेव्यतिरिक्त एमडीआरच्या नावाने स्वतंत्र शुल्क आकारता येणार नाही.

नवीन शुल्करचनेनुसार, दोन हजार रुपयांपर्यंतच्या यूपीआय व्यापारी व्यवहारांवर एमडीआर लागू होणार नाही. दोन हजार रुपयांपेक्षा अधिक रकमेच्या पात्र व्यक्ती-ते-व्यापारी व्यवहारांसाठी ०.४ टक्के शुल्क आकारले जाईल. मात्र, ७५ हजार रुपये किंवा त्याहून अधिक रकमेच्या व्यवहारांसाठी शुल्काची कमाल मर्यादा ३०० रुपये ठेवण्यात आली आहे. उदाहरणार्थ, तीन हजार रुपयांच्या पात्र व्यवहारावर १२ रुपये एमडीआर लागू होईल, तर ५० हजार रुपयांच्या व्यवहारावर २०० रुपये शुल्क येईल. ७५ हजार रुपये किंवा त्यापेक्षा अधिक रकमेच्या व्यवहारासाठी मात्र ३०० रुपयांपेक्षा अधिक एमडीआर आकारला

जाणार नाही.

या बदलाचा सर्व व्यापाऱ्यांवर समान परिणाम होणार नाही. दरमहा क्युआर कोडद्वारे एक लाख रुपयांपर्यंत यूपीआय व्यवहार स्वीकारणाऱ्या लहान व्यापाऱ्यांना एमडीआरमधून सवलत देण्यात आली आहे. रेल्वे, दूरसंचार, विमा आणि इंधन यांसारख्या काही विशिष्ट क्षेत्रांसाठी दोन हजार रुपयांपेक्षा अधिक व्यवहारांवर ०.४ टक्क्यांपेवजी प्रतिव्यवहार पाच रुपयांचा निश्चित एमडीआर लागू होणार आहे. दोन हजार रुपयांखालील व्यवहार आणि व्यक्ती-ते-व्यक्ती व्यवहार या नव्या शुल्कातून बाहेर राहणार आहेत. त्यामुळे रोजच्या किरकोळ व्यवहारांवर ग्राहकांना थेट शुल्क आकारले जाणार नाही.

यूपीआयच्या वाढत्या वापरामुळे व्यवहारांची संख्या आणि डिजिटल देयकांच्या पायाभूत सुविधांवरील खर्चही वाढत आहे. या व्यवस्थेची सुस्था, तांत्रिक पायाभूत सुविधा आणि ग्राहक सेवा यांसाठी दीर्घकालीन आर्थिक व्यवस्था निर्माण करण्याच्या उद्देशाने

एमडीआर लागू करण्यात येत असल्याचे सरकारने स्पष्ट केले आहे. नव्या शुल्कातून मिळणाऱ्या रकमेतून यूपीआय परिसंस्थेतील बँका, देयक सेवा पुरवठादार आणि इतर संबंधित घटकांना निधी मिळणार आहे. या ब द ल ा मु ळ े यूपी आ य च य ा सध्याच्या विनामूल्य वापराच्या पद्धतीत व्यापारी व्यवहारांच्या विशिष्ट श्रेणीत बदल होणार असला तरी ग्राहकांकडून थेट शुल्क वसूल करण्याची तरतूद करण्यात आलेली नाही.